

ЛІТЕРАТУРА

1. *Андрущенко, В.* Модернізація педагогічної освіти в контексті Болонського процесу / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 5–9.
2. *Антопольский, А. Б.* Системы метаданных в электронных библиотеках / Антопольский А. Б. // Науч. и техн. б-ки – 2002. – № 3. [Электронный ресурс]. – Электрон. дан. – Способ доступа: URL: http://gpntb.ru/win/ntb/ntb2002/3/f3_04.htm. – Загл. с экрана.
3. *Згуровський, М. З.* Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / Михайло Захарович Згуровський ; Нац. техн. ун-т України «КПІ». – К. : НТУУ «КПІ», 2006. – 544 с.
4. *Шрайберг, Я.* Автоматизация как новое научное направление в библиотечно-информационной области: десять главных принципов автоматизации / Я. Шрайберг // Науч. и техн. б-ки. – 2000. – № 2. – С. 5–11.

УДК 027.7:378

Н. Є. Сімоненко, *заступник завідувача бібліотеки Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*

РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ ВНЗ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ НОВОЇ ФОРМАЦІЇ

У статті висвітлені структура та діяльність бібліотеки МДУ ім. В. О. Сухомлинського, одними з головних завдань якої є формування національно свідомої інтелігенції, виховання духовності у молодій людини, збереження самотності українського народу, що досягається активною культурно-просвітницькою роботою.

Ключові слова: *Миколаївський державний університет імені В. О. Сухомлинського, корпоративний каталог, цикл заходів, диспут, культурно-просвітницька робота, історичний досвід.*

У 2008 р. відзначив своє 95-річчя один із найстаріших вищих навчальних закладів на півдні України – Миколаївський державний університет імені В. О. Сухомлинського – провідний освітній, науково-методичний, культурно-просвітницький центр області та регіону. За час роботи університет підготував близько 50 тис. педагогічних працівників, серед яких – 20 заслужених вчителів

України, 1 500 відмінників освіти, близько 300 майстрів спорту та МСМК, 28 заслужених тренерів України та СРСР, кілька олімпійських призерів, серед яких Інга Бабакова, Оксана Цигульова, Олена Мовчан та інші. Зараз у трьох інститутах, на чотирьох факультетах, за 30 спеціальностями навчаються близько 10 тис. студентів.

За свою історію університет пройшов складний шлях від учительського інституту до державного університету та увійшов у третє тисячоліття з новими планами і намірами, новою концепцією розвитку. Разом з університетом росла й розвивалася його наукова бібліотека, пріоритетним завданням якої є якнайповніше інформаційне забезпечення студентів щодо програмних та факультативних потреб, їхньої самоосвіти, а також підвищення фахової майстерності професорсько-викладацького складу. Обсяг цієї діяльності за кількістю бібліотечних послуг, за складністю виконаних довідок постійно зростає.

Фонд бібліотеки МДУ ім. В. О. Сухомлинського становить 447 тис. примірників. Структура бібліотеки охоплює відділ комплектування та обробки літератури, довідково-інформаційний відділ, відділ обслуговування, який складається з абонементів наукової літератури, абонементів навчальної літератури, читальної зали, абонементів та читальної зали Інституту історії та права, кількох бібліотечних пунктів на кафедрах. Щорічно всіма структурними підрозділами обслуговується понад 36 тис. користувачів, видається близько 460 тис. документів. Штат бібліотеки – 33 співробітники, 29 з яких мають вищу освіту (17 – вищу бібліотечну). Комп'ютерний парк Бібліотеки становить 15 комп'ютерів (п'ять з яких для співробітників), 1 сервер. Наразі триває встановлення ще п'яти комп'ютерів.

У 2002 р. у Книгозбірні було встановлено АБІС «УФД-Бібліотека», водночас розпочалося створення електронного каталогу. Зараз кількість бібліографічних записів становить близько 63 тис. Бібліотекою створено бази даних:

1. Праці викладачів МДУ ім. В. О. Сухомлинського.
2. МДУ ім. В. О. Сухомлинського в періодиці.
3. Реформування вищої освіти та Болонський процес.
4. Нові надходження.
5. Життя та діяльність В. О. Сухомлинського.

6. Література різними мовами.

7. Персоналії.

Розпочато створення БД фонду рідкісних видань. З 2005 р. Бібліотека є членом Корпорації вишівських бібліотек, методичного об'єднання м. Миколаєва і бере активну участь у створенні корпоративного каталогу. Доступ до електронних каталогів та баз даних Книгозбірні можна отримати на Регіональному порталі вишівських бібліотек м. Миколаєва (створеному фахівцями нашого методичного центру – бібліотеки Національного університету кораблебудування) за електронною адресою: http://www.usmtu.edu.ua/divisions/library/page_lib.php.

Реорганізація навчального процесу у зв'язку з упровадженням кредитно-модульної системи, нові вимоги до якості навчання зумовлюють зростання потреб користувачів та, відповідно, кількості звернень до Бібліотеки. Для задоволення найпоширеніших запитів співробітники довідково-інформаційного відділу намагаються щороку складати два-три бібліографічних покажчики. Останнім часом було надруковано 4-й випуск покажчика «Освітні технології», а також «Патріотичне і національне виховання – складові становлення громадянина» та «Педагогіка і психологія вищої школи». Однак необхідність вирішення проблем, що постають зараз перед нашим суспільством, Суспільством Знань, як ми його називаємо, вимагає не тільки високого рівня освіти, але й морального формування нової генерації, національно свідомих особистостей, які будуть здатні виховувати нове покоління свідомих та глибоко переконаних патріотів України. Нашого університету це стосується особливо, бо більше ніж половина студентів навчається за напрямом ПМСО (педагогіка та методика середньої освіти). Незважаючи на те, що Україна є унікальним осередком культурних і духовних цінностей, у наших ВНЗ зміст освіти недостатньо націлений на виховання духовності у молоді. А молодь сьогодні є однією з незахищених верств населення. І не тільки в матеріальному аспекті, а й в моральному, тому що засилля бездуховності, нетерпимості, так званого «гламуру», коли за блискучою глянцевою обкладинкою криється низькопробність та пустота, позбавляє молоду людину можливості заповнити цю моральну порожнечу. І тут на допомогу приходить бібліотека вишу, тому що у ній накопичені справжні скарби культури та духовності.

Саме культурно-просвітницька робота Книгозбірні спрямована на виконання тих завдань, які разом з інформаційним, бібліографічним забезпеченням навчального процесу роблять бібліотеку творчою лабораторією, центром психологічного комфорту, місцем, де можна відпочити, поспілкуватися, тому що поняття «виховання» охоплює багато аспектів: стосунки між студентами та викладачами, співробітниками вишу, організацію дозвілля, етичні норми та і взагалі усвідомлення свого місця у житті, у розбудові майбутнього своєї країни. Тому заходи культурно-просвітницької роботи плануються не тільки відповідно до навчальних планів та Календаря знаменних і пам'ятних дат – завжди враховуються побажання студентів. Хто ми такі є – українці? Чому вчить нас історія? На кого з історичних постатей або наших сучасників слід рівнятися? Як реалізувати себе у житті, знайти кохання, створити сім'ю? Як бути здоровим, досягти успіху? Майже всі заходи Бібліотека щороку присвячує розкриттю саме цих питань.

Наприклад, у 2007–2008 рр. питанням інтеграції української освіти до світового освітнього простору та збереження національно-культурної самобутності української нації було присвячено цикл заходів: диспут «Сучасний стан освіти в Україні. Яким він має бути?», усний журнал «Освіта України і Болонський процес: шляхом прогнозованих перспектив», бібліографічні огляди «Виховний ідеал української народної педагогіки», «Основи управління новою загальноосвітньою школою», «Болонський процес: структурна реформа вищої школи» та ін., виставки «Педагогіка: системи і моделі», «Технології педагогічної освіти: теорія, досвід, перспективи розвитку в умовах Болонського процесу» та ін. Питанням історії педагогіки присвячуються засідання студентського клубу ім. В. О. Сухомлинського, що діє на базі читальної зали бібліотеки Інституту історії та права.

Немає майбутнього без минулого, і одним із головних завдань культурно-просвітницької роботи університетської бібліотеки є формування історичної свідомості молодій людині, тому що успіх нинішнього українського державотворення значною мірою залежить від того, чи зуміє сучасне покоління об'єктивно проаналізувати власний історичний досвід. Саме з цією метою кожного року готується цикл заходів до відзначення подій, що мали величне або трагічне значення для історії та сучасного стану української дер-

жавності (Дня пам'яті героїв Крут, Дня соборності України, роковин Чорнобильської трагедії, Великої Вітчизняної війни, Річниці незалежності), до вшанування пам'яті видатних українців.

Багато сказано про те, що мова – духовний скарб нації. Справді, це не просто засіб людського існування, це наша сутність, першозміст нашого буття. Саме мова формує і визначає свідомість, творить людину, культуру, історію. На жаль, мови – українська, російська – дуже часто стають заручниками й навіть жертвами політичних інтересів та протистоянь, використовуються як інструмент досягнення політичних цілей. Практичним втіленням благородної мети збереження рідної мови і літератури та поваги до інших культур у бібліотеці МДУ ім. В. О. Сухомлинського стали бібліографічні огляди «Плекання душі починається словом», «Література: традиції та новаторські пошуки», «Самобутність давньої літератури» та ін., виставки «Український літературний постмодерн», «Мови чисте джерело», «Через мову – до розуміння культури», а також виставки та огляди, присвячені Б. Лепкому, О. Ольжичу, Є. Маланюку, П. Бомарше, Г. Гейне, С. Маршаку та іншим видатним діячам української та світової культури.

У молодіжному середовищі існує багато проблем, які потребують негайного втручання: наркоманія, проституція, СНІД, торгівля людьми, неонацизм, секс-бізнес тощо. Запобігти, уберегти, залучити молодь до активної співпраці з профілактики цих явищ, – мета диспутів «Мистецтво жити. Твоє розуміння» та «Формування толерантності молоді у поліетнічному середовищі», усного журналу «Стан психічного здоров'я молоді: сучасний моніторинг», бібліографічних оглядів «Материнство: спосіб життя і здоров'я», «Життя без шкідливих звичок», «Фізіологічні чинники забезпечення безпеки людини» та виставок «Жінка і суспільство», «Туберкульоз: що потрібно знати», «Світ сучасника: переваги здорового способу життя», «Майбутнє Землі вирішується сьогодні» та багатьох інших.

Щорічно співробітники бібліотеки МДУ ім. В. О. Сухомлинського готують та проводять близько 15 великих масових заходів, 90 оглядів, експонують 130 виставок.

У спільній підготовці масових заходів реалізується ще одне, найголовніше завдання культурно-просвітницької роботи вишівської бібліотеки – виявити здібності кожної молодої людини й розвинути

їх шляхом виховання віри у власні сили, здатності реально оцінювати себе. Літературно-музичні вечори, творчі зустрічі сприяють розвитку талантів студентів. Але найбільш цікавими та наповненими з точки зору інтелектуальної та емоційної насиченості є такі заходи, як студентські конференції та диспути, де взаєморозуміння досягається створенням в аудиторії атмосфери взаємоповаги і свободи самовираження. Під час таких активних заходів реалізується спілкування, спрямоване на те, щоб переконати співбесідника у правильності своєї позиції і схилити до співпраці; відбувається зіткнення різних думок і позицій, їх обґрунтування і зміцнення, що сприяє набуттю комунікативного досвіду, активізує розумову діяльність, веде до формування нових знань та уявлень. Учасники диспуту, зіставляючи суперечливі судження, намагаються прийти до єдиної думки, знайти спільне рішення, встановити істину. Успіх диспуту багато в чому залежить від особистості бібліотекаря, зокрема його комунікабельності та комунікативної компетентності. Необхідно дбати про те, щоб спілкування в численній аудиторії проходило динамічно, адже увага молодої людини зосереджується передусім на розмові з цікавим або парадоксальним змістом. Тут зовсім немає місця менторству – тільки співтворчість, готовність до сприйняття нової інформації, терпимість, тактовність, почуття гумору, самокритичність. Логічний взаємозв'язок питань, перехід від однієї думки до іншої сприяють переконаності, обґрунтованості позитивних емоцій. Бібліотекар повинен заздалегідь уявляти і враховувати інтелектуальний і культурний рівень аудиторії, її специфіку: чи це першокурсники або старшокурсники, майбутні філологи або математики, спортсмени чи музиканти. Наприклад, диспут «Сучасний стан освіти в Україні. Яким він має бути?» працівники Книгозбірні вирішили провести зі студентами 4 курсу факультету іноземної філології, тому що вони вже мали достатній запас теоретичних знань та життєвий досвід для аргументованого обговорення проблеми. Вибір теми мав на меті виявити реальне особистісне ставлення студентів до тих змін в освіті, які запроваджені у зв'язку з приєднанням України до Болонського процесу. Проведенню диспуту передувала тривала робота: ознайомлення студентів з новими надходженнями літератури та актуальними публікаціями у пресі з питань сучасних освітніх проблем, обговорення з ведучими диспуту ключових моментів теми. І, як наслідок

такої роботи, під час диспуту відбувся активний обмін цікавими думками щодо західної моделі освіти в Україні, проблем працевлаштування. Серед найбільш вдалих заходів, проведених співробітниками Бібліотеки за останній час, є диспути: «Яким повинен бути твій сучасник?», «Світ твого завтра, яким ти його бачиш?», «Культура життєвого самовизначення молоді», «Мистецтво жити. Твоє розуміння». Зокрема слід відмітити диспут «Кожна мить виховання – це творіння майбутнього» (В. О. Сухомлинський про виховання), своєрідність якого полягала в тому, що він відбувся в аудиторії, котра об'єднала старшокурсників Інституту фізичного виховання та спорту, факультету психології, учнів ліцею «Педагог» та інших.

Ще одна перевага вищезазначених заходів – навчання майстерного володіння мовою. В умінні зацікавити слухачів, виявити їхні інтереси і потреби, дати максимальний обсяг знань та емоцій розкривається справжній професіоналізм майбутнього вихователя, педагога, психолога, журналіста. Працівники бібліотеки МДУ ім. В. О. Сухомлинського відповідально і серйозно ставляться до підготовки та підвищення якості культурно-просвітницької роботи. У процесі відбору теми, роботи з майбутніми учасниками, підготовки матеріалу бібліотекар виступає як педагог, психолог, філолог і масовик. Адже особистість може виховати лише особистість. Якщо навіть студенти самі готують певні заходи, вони завжди запрошують працівників Бібліотеки прийти і підтримати їх з глядацької зали, тому що взагалі молодій людині, а особливо творчій, дуже важливо бачити, що вона потрібна, цікава. У такому випадку легше вирішуються конфліктні ситуації (з боржниками, з порушниками правил поведінки у Бібліотеці), читачі частіше йдуть на контакт, добровільно надають допомогу співробітникам, дарують свої творчі збірки. Завдяки постійному творчому пошуку, насназі, розумінню проблем та інтересів сучасної молоді, колектив зумів створити у Книгозбірні атмосферу довіри та взаємоповаги.

Таким чином, своє покликання – допомогти МДУ ім. В. Сухомлинського випускати зі своїх лав високоосвічені, конкурентноспроможні молоді кадри, які здатні ефективно поєднувати сучасні знання і професіоналізм з високою активністю і моральністю, Бібліотека виконує.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Конкова, І.* Елементи риторики в педагогічній майстерності сучасного бібліотекаря / І. Конкова // Вісн. Книжк. палати. – 2001. – № 3. – С. 8–9.
2. *Курмишева, Н.* Дискусія і диспут як засоби формування професійних умінь / Н. Курмишева // Вища школа. – 2007. – № 1. – С. 26–32.
3. *Ярошенко, Т.* Університетська бібліотека в інформаційному суспільстві / Т. Ярошенко // Бібл. форум України. – 2006. – № 2. – С. 34–38.

УДК 027.7:378.6:37](477.44-25)ВДПУ

В. С. Білоус, директор бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ РОБОТИ БІБЛІОТЕКИ ВІННИЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО В НАУКОВО-ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ УНІВЕРСИТЕТУ

У статті розкрито такі основні напрями діяльності бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського: комп'ютеризація бібліотечних процесів, комплектування власного фонду, співпраця з громадськими організаціями. ВДПУ ім. М. Коцюбинського є партнером кооперативної бібліотечної системи, активно веде бібліографічно-інформаційну, науково-методичну та науково-інформаційну роботу, постійно підвищує якість обслуговування.

Ключові слова: *Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, комплектування фондів, корпоративна каталогізація, науково-інформаційна діяльність, бібліотечно-бібліографічні заняття, виховна та культурно-просвітницька робота бібліотеки, автоматизація бібліотечних процесів.*

Зміни, притаманні новій парадигмі освіти, диктують зростання вимог до інформаційного забезпечення освітніх закладів як важливого інструменту навчальної, наукової та пізнавальної діяльності. Модернізація вищої школи вимагає від освітянських бібліотек вищого рівня забезпечення навчально-виховного та наукового процесів повною, оперативною та актуальною інформацією. У